

Kritik mot landshövdingen i Skåne län för att ha använt sig av sin tjänstetitel i en privat angelägenhet

Beslutet i korthet: Landshövdingen i Skåne län använde sin officiella e-postadress och tjänstetitel när hon som privatperson kontaktade socialnämndens ordförande angående ett ärende. Vidare hänvisade landshövdingen till sin tjänstetitel när hon påföljande dag, i samma privata angelägenhet, lämnade ett telefonsvararmeddelande till socialförvaltningens chef.

En landshövding har en betydelsefull position inom statsförvaltningen och kan som regel förväntas vara väl känd inom sitt län. Om en landshövding använder sin titel i en privat angelägenhet finns det en stor risk för att detta kan uppfattas som ett påtryckningsmedel. När en landshövding agerar som privatperson måste han eller hon därför försäkra sig om att agerandet inte uppfattas på något annat sätt. Landshövdingen i Skåne län kritiserades för sitt agerande.

Bakgrund och anmälan

Enligt en artikel publicerad bl.a. i Nordvästra Skånes Tidningar den 21 juli 2013 skickade landshövdingen i Skåne län, AA, den 27 juni 2013 ett e-postmeddelande från sin officiella e-postadress som landshövding till ordföranden i Socialnämnden i Åstorps kommun, BB. Meddelandet rörde en ung kvinna som behövde hjälp.

E-postmeddelandet hade följande innehåll.

Hej BB!

Du har, precis som jag, fått ett långt och utförligt mail om [den unga kvinnans] allvarliga situation. Jag kan inte förstå, att Du som ordförande inte kan få personalen till att ta nödvändiga kontakter. Det är Du som är ansvarig för verksamheten och om den inte fungerar måste ju Du agera!

Jag har naturligtvis inte Din erfarenhet av social verksamhet, men mitt samvete klarar inte av att negligera att en människa eventuellt tar livet av sig utan att jag försökt förhindra detsamma.

Om jag inte fått något nytt besked i ärendet [...] före söndag kväll kommer jag på måndag vidta åtgärder.

Jag hoppas jag slipper göra det.

Vänliga hälsningar

A

AA
Landshövding
Länsstyrelsen i Skåne
[...]

Av en artikel i Helsingborgs Dagblads nätupplaga den 23 augusti 2013 framgick vidare att landshövdingen dagen efter e-postmeddelandet, dvs. den 28 juni 2013, lämnade ett meddelande på CC, chefen för socialförvaltningen i Åstorps kommun, telefonsvarare. Enligt en ljudfil som kom in till JO den 9 oktober 2013 från Åstorps kommun hade meddelandet följande innehåll.

Hej, detta är AA. Jag söker dig, CC, för att ha ett samtal. Jag vet att du går till semester i dag så jag är väldigt angelägen om att det sker innan du lämnar kontoret.
[---]

Återigen, vi känner inte varandra. Det är jag som är landshövding i Skåne och det är mycket angeläget för mig att jag får prata med dig innan du går till semester.
[...]

I en anmälan till JO framförde DD kritik mot AA. Han menade att hon, genom e-postmeddelandet och telefonsamtalet, hade överskridit sina befogenheter som landshövding när hon försökte ingripa i ett enskilt ärende som rörde en bekant. Till anmälan fogades ett antal tidningsartiklar.

Utredning

JO begärde att AA skulle yttra sig över vad som anfördes i anmälan avseende e-postmeddelandet och telefonsvararmeddelandet. AA gav in ett yttrande där hon beskrev händelseförloppet enligt följande.

Den 16 juni fick hon ett e-postmeddelande som kopia från en person (EE) bosatt i Åstorps kommun. E-postmeddelandet var ställt till FF, socialsekreterare i Åstorps kommun, med kopia till chefen för socialförvaltningen CC och socialnämndens ordförande BB. EE var familjehemsförälder för en ung kvinna som hon var mycket orolig för. EE hade under en tid förgäves försökt få kontakt med socialförvaltningen i kommunen för att få hjälp.

Då EE inte kunde få kontakt med företrädare för Åstorps kommun vände hon sig i sin desperation till AA, som hon sedan tidigare känner förtroende för. AA reagerade starkt på vad EE framförde och blev besviken på kommunens brist på agerande.

Den 27 juni skickade hon ett e-postmeddelande till socialnämndens ordförande BB där hon tog upp den allvarliga situation som den unga kvinnan befann sig i och förde fram krav på att socialtjänsten skulle ta nödvändiga kontakter. Hon fick dock inte någon respons från socialförvaltningen. På eftermiddagen fredagen den 28 juni försökte hon därför kontakta chefen för socialförvaltningen per telefon. När hon inte fick tag i henne lämnade hon ett meddelande på hennes telefonsvarare.

AA anförde vidare följande.

Syftet med mitt e-postmeddelande var att få ansvariga i kommunen att förstå att det förelåg ett omedelbart behov av en insats. Mitt e-postmeddelande med krav på åtgärder och stöd till den utsatta kvinnan har inte något som helst att göra med länsstyrelsens verksamhet eller min tjänst som landshövding. Initiativet och engagemanget från min sida var av privat slag, vilket borde vara tydligt för de personer som mottog mitt e-postmeddelande. BB och jag har varit politikerkollegor i ett par decennier, så hon är säkert medveten om mitt engagemang för människor med hjälpbehov. Det ska också påpekas, att jag inte är bekant med [den unga kvinnan], jag har aldrig ens träffat henne.

— — —

Både mitt e-postmeddelande och telefonsvararmeddelandet tillkom i första hand på grund av ett starkt engagemang för personer med stora hjälpbehov och dessutom under tidspress. Eftersom avsikten varit att uppträda som privatperson borde inte länsstyrelsens e-postmall använts eftersom tjänstetitel och andra kontaktuppgifter med anknytning till länsstyrelsen automatiskt finns med i denna mall. I stället skulle en privat avsändare av e-postmeddelandet använts.

Den 16 oktober kompletterade AA sitt yttrande med följande uppgifter.

Efter att ha lyssnat på meddelandet anser jag absolut inte att jag presenterat mig som landshövding, utan jag har använt min titel som ett förtydligande på vem jag är.

DD kommenterade yttrandena.

Bedömning

Det får aldrig råda någon tvekan i frågan om en offentligt anställd tjänsteman uppträder i tjänsten eller som privatperson. En tjänsteman bör därför avhålla sig från att åberopa sin ställning när han eller hon agerar som privatperson. Det får självfallet inte förekomma att en tjänsteman i ett sådant sammanhang använder sin titel eller liknande på ett sådant sätt att det kan uppfattas som ett påtryckningsmedel (se t.ex. JO 2004/05 s. 54, dnr 228-2003).

En landshövding utses av regeringen och har som chef för länsstyrelsen en betydelsefull position inom statsförvaltningen. En landshövding kan som regel förväntas vara väl känd inom sitt län. Om en landshövding använder sin titel i en privat angelägenhet finns det en stor risk för att detta kan uppfattas som ett påtryckningsmedel. När en landshövding agerar som privatperson måste han eller hon därför försäkra sig om att agerandet inte uppfattas på något annat sätt.

AA:s kontakter med socialnämnden gällde en privat angelägenhet, även om saken inte rörde henne personligen eller någon bekant till henne. Av utredningen framgår att hon använde sin officiella e-postadress när hon skrev till socialnämndens ordförande och att hennes tjänstetitel framgick av meddelandet. Vidare framgår att hon hänvisade till sin tjänstetitel när hon lämnade ett telefonsvararmeddelande till socialförvaltningens chef. Båda meddelandena var formulerade på ett sätt som framstår som påtryckande, t.ex. när hon skrev "[o]m jag inte fått något nytt besked i ärendet [...] före söndag kväll kommer jag på måndag vidta åtgärder" och när hon sade "[d]et är jag som är landshövding i Skåne och det är mycket angeläget för mig att jag får prata med dig innan du går till semester".

AA har agerat som privatperson i sina kontakter med socialnämnden och skulle därmed inte ha använt sig av sin officiella e-postadress eller refererat till sin tjänstetitel. Det sätt hon uttryckte sig på i dessa kontakter var dessutom olämpligt. Det måste ha stått klart för henne att det kunde uppfattas som ett försök att använda sin position för att påverka handläggningen av ärendet. AA ska kritiseras för sitt agerande.